A lelkipásztori szolgálat.

Lukács 22. 27b.

Mikor Kisztus Urunk tanítványai egymás között az elsőségért versengenek, Mesterük azt mondja nekik, hogy aki legnagyobb közöttük, olyan legyen, mint aki legkisebb és ezekhez a szavaihoz hozzáfűzi: „*Én is tiközöttetek olyan vagyok, mint aki szolgál.*“

Mikor Krisztusnak ezeket a szavait olvassuk, ne felejtsük el, hogy ő jól ismerte Atyjának a teremtés hajnalán adott parancsát: hajtsátok a földet birodalmatok alá és uralkodjatok a teremtményeken! E szerint a parancs szerint Isten az embert az uralkodói székbe ültette és fölhatalmazta, hogy a többi teremtményeknek az életéből és a szolgálatából élhessen. Ez az oka annak, hogy az uralkodásra való hajlam, amely velünk születik, minden emberben megvan. Krisztus lelkét is eltöltötte a világ fölött való uralomnak ez a vágya, hiszen Ő az egész emberiséget akarja meghódítani. Honnan hát neki, aki ismerte Atyjának a világ meghódítására adott parancsát és aki ki akarja terjeszteni uralmát az egész világra, ezek a szavai: „Én tiközöttetek olyan vagyok, mint aki szolgál?“ Hogyan oldhatjuk meg azt a látszólagos ellentétet, hogy Krisztusnak az uralkodása és általában az az uralkodás, amelyet a mi számunkra paranccsá tett az Isten, szolgálatot jelent?

Megértjük ezt az ellenmondást, ha megvizsgáljuk a „szolgálat“ szónak az értelmét. Szolgálni latinul azt teszi: servare. Ez pedig annyit jelent, mint megtartani, megőrizni. A szolgálat valaminek és pedig közelebbről azoknak az embereknek, akiknek szüksége van mireánk, a megtartását, a megőrzését jelenti. A megtartását, a megőrzését azért, mert drága értékek vannak azokban. Mindenkiben, akinek szüksége van reánk, van valami olyan drága érték, amelyért szolgálnunk kell neki: a tanácstalannak tanáccsal, a szükölködőnek segítséggel, a gyászolónak egy meleg kézszorítással, a nemzetnek életünkkel, vagy halálunkkal.

Az így értelmezett szolgálatnak már Krisztus előtt is voltak ragyogó példái, hiszen voltak emberek, akik szolgálatának a dicső emlékét máig sem tudta homokkal behordani az évezredek sivatag fövénye, de az így értelmezett szolgálat teljes szolgálat a Krisztus előtt sohasem volt, mert Krisztus előtt nem ismerték az emberek azt a legfőbb értéket: a végtelen értékü és halhatatlan lelket, amelyet meg kell tartani és meg kell őrizni és így Krisztus előtt igazi lélek nem volt a szolgálatban.

A szolgálatba az a Krisztus öntött igazi lelket, aki azt mondotta, hogy *ő azt a dolgot végzi, amelyre az ő Atyja elküldötte.* (János 4.34.). Hogyha Krisztusnak ezeket a szavait jól megfigyeljük, észrevesszük, hogy azok három nagy igazságot foglalnak magukban. Az első igazság: őt *küldötte* az Atya, vagyis az ő szolgálata küldetés, megbizatás, Istentől vett elhivatás. A második igazság: őt az *atyja* küldötte el, tehát ő az Atyja iránt való szeretetből végzi a reábizott szolgálatot, amint ezt ki is jelenti: „Én szeretem az Atyát és úgy cselekszem, amint az én Atyám parancsolta nékem." (János 14.31.). A harmadik igazság: a Fiu az Atya munkájában vesz részt, vagyis *munkatársa* az Atyának. Munkatársa, mert amint az Isten egész lénye munkásság, amint az Isten az ő mindenhatóságával és szeretetével minden teremtményét szolgálja, hogy azoknak az életét fönntartsa, úgy Krisztusnak az élete is egy nagy szolgálat volt: szolgált igéjével, úgyhogy testet öltött igének nevezi az evangélista, szolgált szeretetmunkájával: „Széjjeljárt, jól tévén mindenekkel" és szolgált keresztjével: testét eledellé, vérét itallá, sebeit gyógyulássá, halálát bünváltsággá és föltámadását új életnek forrásává tette, hogy megtartsa, megőrizze, megmentse, megváltsa a világ legdrágább értékét: a halhatatlan emberi lelket. Nem mondhatta-e hát ő, a világ legnagyobb uralkodója, aki előtt minden térdnek meg kell hajolnia: „Én tiközöttetek olyan vagyok, mint aki szolgál?"

Ha már most mi, a Krisztus hivatalos szolgái, a szolgálat ezen fényes tükrébe beletekintünk, meglátjuk benne azt a három vonást, amelynek a mi lelkipásztori szolgálatunkat jellemeznie és ékesítenie kell. Az első vonás az, hogy minket is *az Isten hívott el* a legdrágább értéknek, az emberi léleknek megmentésére, az Isten bizott meg azzal, hogy szent igéjének poharát folytonosan kínálgassuk a vágyakozó lelkeknek és áldozatos életünket olyan forrássá tegyük, amelyből a segítséget szomjuhozók mindenkor meríthetnek. A második vonás az, hogy ezt a szolgálatunkat *az Isten iránt való szeretetnek* szinte a lelki kényszerével kell végeznünk, úgy, amint azt a nagy apostol mondotta: „Jaj nekem, ha az evangéliomot nem hirdetem!" (I. Kor. 9.16.). A harmadik vonás az a mi nagy méltóságunk, hogy ezzel a szolgálatunkkal „*munkatársai* vagyunk az Istennek." (I. Kor. 3.9.).

A szolgálatnak ezzel a három fővonásával lelkipásztori szolgálatunk eszményképét már megrajzoltam. Ha most ezt az eszményképet egészen az apró hajszálvonalakig ki akarom dolgozni, nem teszek mást, mint amit a szinképelemző tesz, hogy t. i. fölbontom ezt az eszményképet annak olyan elemeire, amelyek az eszményképben, annak a három fővonásában már adva vannak. A hajszálvonalaknak ezen kidolgozásában Szentkönyvünk az ecsetem.

Az első ilyen hajszálvonal Krisztusnak a kisértés alkalmával mondott szava: „*Az Urat, a te Istenedet* imádd és csak neki szolgálj!“ (Máté 4.10.). Minket az Isten hívott el, hogy az ő szolgái legyünk, nem a világ, az anyagi, vagy a családi érdek, Isten szolgálatát tehát más, idegen cél, terv, vagy munka sohase szorítsa háttérbe! Elsősorban mindig a reánk bizott lelkekre gondoljunk: „Én *tiközöttetek* vagyok olyan, mint akiszolgál!“

A második hajszálvonalat Sámuel könyvéből veszem: „Szolgáljatok az Urnak hűségesen, teljes szívetekből!“ (I. Sám. 12.24.). Ez a szó: *hűségesen* azt jelenti, hogy ne elégedjünk meg szolgálatunknak csak olyan módon való elvégzésével, amelyért a külső törvény büntetése ugyan nem sújthat, de belső törvényünk mégsem dícsér meg bennünket, hanem igyekezzünk a reánk bizott lelkeknek úgy szolgálni, hogy a mi életünknek kenyeréből minden éhező hívünknek jusson egy neki szükséges darab, de ez a kenyér, mint Krisztusnak a hét kenyere, mégse fogyjon el soha! Ez a szó pedig: *teljes szívetekből* azt jelenti, hogy ha mi az Úr iránt való szeretetből végezzük a szolgálatunkat, ez a szeretet találékony szeretetté lesz, amely egyre ujabb utakat és módokat keres és födöz föl.

Az, amit Pál apostol mond az Efezusiaknak, hogy szolgáljanak az Urnak teljes *alázatossággal* (Ap. Csel. 20.19.), kifejezi, hogy ne izléstelenül szolgáljunk, hogy ne kérkedjünk, hogy ne csináljunk magunknak propagandát, „ne a szemnek szolgáljunk“ (Ef. 6.6.), hanem csöndesen, zajtalanul működjünk, nem felejtvén el, hogy hozzánk, az Urnak megbizottjaihoz, a szerénység illik!

„*Félelem nélkül* szolgáljunk“, — Mondja Zakariás az Újszövetségben. (Lukács 1.74.). A mi lelkipásztori szolgálatunkban a magunkrahagyatottság érzése sokszor nagyon nyomasztólag nehezedik a lelkünkre. Egy kis falu, benne egy lelkipásztor, aki bármerre néz, sehol sem talál munkatársakat!... Merítsünk biztatást abból a tudatból, hogy egy munkatársunk mégis van: a hatalmas Isten! Legyen ennek a tudata minekünk bátorítás, munkakedv és folytonosan megujuló munkaerő!

„Szolgáljatok az Urnak *örvendezéssel,*“ figyelmeztet bennünket a zsoltárköltő. (Zsolt. 100.2.). Milyen borzasztó az, amikor úgy hordozza hivatásának terhét a lelkipásztor, mint a fegyenc a vállára sütött ezen bélyeget: „Kényszermunka!“ Ellenben ha hevülő lélekkel fogunk a mi szolgálatunkhoz, fényt nyer a mi mindennapi, szürke munkánk, mint a meleg kézzel megérintett nemes opál! A munkánk fényt nyer, a lelkünk pedig erősödést! Két vándor tiporja hideg téli éjszakán a havat. A fáradságtól és a hidegtől félig holtan roskadnak le a földre. Az egyik már majdnem lecsukja a halálos álomra a szemeit, a másik azonban összeszedi végső erejét és elkezdi társa megmerevedett testét dörzsölni. Amig teljes erejéből dolgozik, bol-

dog örömmel tapasztalja, hogy a saját vére is gyorsabban kezd keringeni és társának megmentésével együtt önmagát is megmenti. Ó az áldozatnak és a jótettnek olyan boldogítók az örömei!

Ime, ezek azok a sugárszálak, amelyeknek a különböző szinárnyalataiban felragyog előttünk a mi leikipásztori szolgálatunk eszményképének tündöklő napja!

De hogy ezt a tündöklő napot a maga egész dicsőségében láthassuk, még két sugárszálról nem szabad megfeledkeznünk. Az egyik sugárszál: a szolgálat csak szolgálat lehet és sohasem lehet *uralkodás!* Mikor a nagy Haubner beiktatta utódját, Karsayt a superintendensi tisztbe, beszéde végén a lelkére kötötte, hogy győzze le magában az uralkodási vágyat. „Hivatalos állásodnál fogva — mondotta — számot kell tartanod híveid engedelmességére, de vigyázz magadra, hogy el ne csábitson az önkényeskedés kísértője!" Megszivlelendő szavak ezek! Sohase akarjunk uralkodni a gyülekezetünkön, hanem mindig csak szolgálni akarjunk a lelkeknek!

A másik sugárszál: mi az Urnak szolgái és munkatársai vagyunk. Az úr és a szolgája között, a munkatárs és a munkatárs között csak a *bizalmon* épülhet föl a helyes viszony. Az Úr bizik bennünk, hiszen különben nem küldött volna el bennünket szolgáiul és munkatársaiul; bizalmunknak, mélységes hitünknek karjaival nekünk is át kell hát ölelnünk a mi Urunkat és isteni munkatársunkat: hiszek benned, Uram, tudom, hogy te teremtettél, te váltottál meg, te hívtál el engemet, hálából tehát neked szentelem az életemet!

Ime, itt ragyog immár előttünk a szolgálat eszményének fényes napja a maga egész dicsőségében! Mikor ebbe a fényes napba beletekintünk, egy napsugárba öltözött alakot látnak a mi káprázó szemeink: a mi Urunk Jézus Krisztust, a szolgálat tökéletes eszményképét, aki valóban olyan közöttünk, mint aki szolgál!

Vigyázzunk, hogy ezt a tündöklő alakot a mi önzésünk, restségünk és tétlenségünk lelkünkben gomolygó, sötét felhői előlünk el ne takarják. Hozzánk, lelkipásztorokhoz, akik úgy érezzük, hogy közel van hozzánk a Krisztus, nagyon közel van az a veszély, hogy őt elveszítjük! Avagy ki volt hozzá közelebb, mint édesanyja, Mária és mégis nem épen Mária vesztette-e el és nem épen a templomban vesztette-e el a Krisztust? Ne gondoljuk, hogy neki föltétlenül ott kell lennie a mi utitársaságunkban, amikor meglehet, már régen elszakadt tőlünk! Judásba a szentvacsora közben lépett be a gonosz lélek: ki tudja, mikor akar az győzedelmeskedni mirajtunk?!

Kérjük a világ legnagyobb szolgáját, a tanítványai lábait megmosó Üdvözítőt: Uram, a te bűnt eltörlő, szent véreddel necsak az én lábamat, hanem az én lelkemet is mosd meg!

Zongor Béla
körmendi esperes-lelkész.

Az egyházi beszéd viszonya a cultushoz.

III.

Az, hogy az egyházi beszéd, mint igehirdetés, istentiszteleti cselekvény, nem jelenti tehát a prédikáció „liturgizálását", vagyis azt, hogy a kultikus jelleg a prédikációt eo ipso megfosztja annak a lehetőségétől, hogy az az igehirdetőnek egyuttal „*személyes bizonyságtétele*" is legyen, holott ezt az evangéliomi igazság, valamint a hallgatókra gyakorolt, jó értelemben vett „hatás" szempontjából elengedhetetlen követelményként kell felállítanunk. Mert hiszen alig szorul bizonyításra az, hogy csak a személyes hit és meggyőződés éleszthet személyes hitet és meggyőződést („Nur von der bewegten Seele geht Kraft der Bewegung aus; die unbewegte bewegt nichts." Kleinert: i. h. 14. o.) s így az a prédikáció nem tévesztheti el hatását, amely mögött a hallgatók ott látják és érzik az igehirdetőnek egész egyéniségét, amint az az általa hirdetett igazsággal áll és esik. Mivel pedig az evangéliom nem akarja elnyomni vagy megsemmisíteni az egyéniséget, hanem azt át- meg áthatva újjászülni és megszentelni, azért nyilvánvaló annak a követelménynek a lehetősége és jogosultsága, hogy az evangéliom hirdetése az igehirdető személyében bizonyos egyéni vonásokat nyerjen. Ezt látjuk magunk előtt az egyes újtestámentomi szent iratok szerzőinél, akik *ugyanarra* az evangéliomra, a benne rejlő igazság sérelme nélkül, ráütik a maguk egyéniségének bélyegét, mire nézve a legklasszikusabb példaként Pál apostolra hivatkozhatunk, aki a Krisztus evangéliomával személyes hitében, meggyőződésében annyira azonosítja magát, hogy az ő egyéniségén átszürődött s így egyéni vonásokat nyert evangéliomot a *magáénak* vallhatja: „Annak pedig, aki titeket megerősíthet az *én evangéliomom által*... (legyen) dicsőség a Jézus Krisztus által mindörökké." (Róm. 16. 25, 27.)

Igaz ugyan, hogy vannak, sőt — sajnos — mintha szaparodnának azok az esetek, amikor éppen az igehirdető *egyéniségében* rejlő és megnyilvánuló gyarlóságok kínos tapasztalása nyomán az a gondolat kisérthet bárkit: vajjon nem volna-e hasznosabb, mert épületesebb, az igehirdetésnek olyforma „liturgizálása", vagyis az egyház részéről ágendaszerüleg autorizált és előirt predikációk egyszerü, értelmes felolvasása, amint az egykor a „sacerdotes simplices et illiterati" idején a Nagy Károly-féle Homiliariumban történt és mindmáig az anglikán egyházban szokásos s — tudtommal — nálunk református atyánkfiainál is megengedhető s ott, ahol és amikor p. o. a tanító végzi az istentiszteletet, rendesen nálunk is megtörténik? De ez a gondolat igazán csak „kisérthet", mert „abusus non

tollit usum" s az abusus miatt, amelyet különösen szigorubb ellenőrzés és fegyelmezés, különösképpen önfegyelmezés mellett legalább enyhíteni lehetne, nem adhatjuk fel azt az elvet s az ebből származó követelményt, hogy a prédikáció az igehirdetőnek személyes bizonyságtétele is legyen. „Protestáns cultus ott van, ahol az Ige egy áthatott személyiség bizonyságtételében jelenik meg." (Ravasz i. m. 245. o.) „Die Predigt *darf* nicht bloss, sie *soll* ein persönliches Antlitz tragen." (Kleinert i. m. 37. o.) A cultus-prédikáció tehát nem akadálya az egyéniség érvényesülésének sem abban, *amit,* sem abban, *ahogyan* nyújtja az Igét, vagyis sem az igehirdetés *tárgya* (tartalma), sem *módja* (formája) tekintetében. Az egyéniségnek ez a szabad érvényesülése azonban természetesen csak a külső korlátokkal szemben áll fenn és éppen úgy, mint a dogmatika művelőjénél, nem jelenti azoknak a *belső* korlátoknak a lerombolását, amelyek magának a *tárgynak* legbensőbb lényegtartalmában rejlenek s így az igazság sérelme nélkül át nem léphetők. „Von der Predigt gilt nur *formell,* dass sie der freieste, der Individualität am meisten überlassene Akt der pfarramtlichen Tätigkeit ist, aber abendarum soll der Prediger in ihr sich am Meisten *gebunden* wissen" — mondja Cremer (i. m. 91. o.). A prédikátor nem állhat az általa hirdetett Ige és annak örök, központi tartalma: a Krisztus *fölött,* sem *előtte* (természetesen *mellette* sem, ami abban az értelemben, hogy *elmegy mellette,* sajnos, talán a leggyakrabban történik meg), hanem *alatta* és *mögötte* és ebben a tekintetben híven követi Ker. János példáját: „Annak *nevekedni* kell, és nékem *alászállanom* kell" (Ján. 3.30.) és sohasem feledkezik meg Pál apostol intéséről, aki — mint fentebb említettük — a Krisztus evangéliomával annyira egybeforrt, hogy azt a magáénak vallja és mégis a maga és apostoltársai munkájáról azt mondja: „Nem *magunkat* prédikáljuk, hanem a *Jézus Krisztust,* az Urat; magunkat pedig a ti szolgáitoknak lenni a Jézusért." (II. Kor. 4.5.) Éppen azért ajánlatos, annak, hogy „magunkat" prédikáljuk, magunkat állítjuk előtérbe még a látszatát is kerülni. A prédikátor saját külső, vagy belső élettapasztalataiból merített példák fölemlítése az igehirdetés során, közbe-közbe, néha napján megengedhetőnek látszhatik s a hallgatók is elszivlelik, feltéve, hogy ez megfelelő formában és alkalommal történik, azonkívül pedig a prédikátor, mint lelkipásztor, és a gyülekezet között a legbensőbb bizalmi viszony áll fenn, de, aki nem téveszti szem elől, hogy az igehirdetés istentiszteleti cselekvény, az ilyen „egyéni" dolgokban nagyon takarékos lesz, a szükséges önmérséklést gyakorolja és semmiestre sem lépi túl a tapintatosság és jó ízlés határait, annál is kevésbé, mert ellenkező esetben alig kerülheti el a hiúság, kérkedés, önmagának tetszés gyanúját, ami semmiesetre sem áll az igehirdetés érdekében, mert az

épülést nem mozdítja elő. Aki pedig — amint az legújabban, úgy látszik, bizonyos methodistikus behatások alatt, kezd divatba jönni — a saját vallásos, lelki életének legelrejtettebb titkait, „megéléseit", sőt esetleg egészen jelentéktelen, szinte banális és semmit sem mondó frázisokat egyenesen az Isten kezéből vett „üzenetekké," „prófétaszerü meglátásokká" fújja föl s ilyenekként tárja hallgatói, a nagy nyilvánosság elé, az ugyancsak nem gondol Pál apostol intő példájára, aki életének legnagyobb „élményéről" 14 évig hallgatott és amikor belső kényszer hatása alatt mégis beszél erről, mentegelőzve és szégyenkezve teszi és harmadik személyben („tudok egy embert") beszél saját magáról (I. Kor. 12.); — és megfeledkezik arról, hogy Jézus nagy paedagogiai bölcsessége alighanem azért tiltotta meg *egyeseknek*, akik az ő csodás erejét és segítségét magukon tapasztalták, hogy erről másoknak szóljanak, mert az ő isteni éleslátása fölismerte bennük — a fecsegőt. Az egyéniségnek *ilyetén* érvényesülése, ha még hozzá szinte sablonszerüvé válik, szintén nem szolgálhat az igehirdetésnek előnyére, mert könnyen fölébreszti a képmutatás gyanúját és ha megszokottá lesz, a nevetségesség veszedelmes határán mozog. Ahhoz, hogy az igehirdetés „egyéni" legyen, nézetem szerint, sokkal több kell, mint az „én"-nek („én pedig mondom néktek!") folytonos emlegetése és előtérbe helyezése,* mert ennek az „egyéni" vonásnak az igehirdetés *egészén* s a prédikátornak az evangéliom életet adó igazságaival egybeforrt *egész* egyéniségén és életén kell érezhetővé lennie. Igy válik az igehirdetés a prédikátornak, mint egyéniségnek *„cselekedetévé"* és ebben az értelemben mondja Theremin az ékesszólást „erénynek". („Beredsamkeit ist eine Tugend.")

Azzal a kérdéssel, hogy az egyházi beszédben, mint cultus-cselekvényben, van-e s ha igen, milyen mértékben, jogosultsága az egyéniség érvényesülésének, szorosan összefügg egy másik. S ez az, hogy a prédikáció kultikus jellegével összeegyeztethető-e az a követelés, hogy az *„műalkotás"* legyen? A két kérdés annyiban függ össze egymással, amennyiben az igazi művészi alkotás mindig egyéni productum s így az alkotó egyéniségének vonásait hordja magán.

Schleiermacher, a „cultus-prédikáció" atyja, s vele és utánna sokan, a legtöbben, határozottan megköveteli, hogy a prédikáció „beszéd" s mint ilyen, tehát művészi alkotás legyen. „Jedenfalls soll die Kultpredigt genau so aus den Tiefen des persönlichen Lebens herausgeboren werden, wie irgend ein Kunstwerk" — mondja Hilbert. (i. m. 6. o.) Ellenben Luther, az evangéliomi prédikáció megteremtője és mestere, bevallja: „Ich kann keine Predigt tun, oder machen nach der Kunst". — Hol van tehát

* „In ecclesia non valet: haec *ego* dico, haec *tu* dicis, haec *ille* dicit, sed: haec dicit *Dominus*." (Augustinus.)

az igazság? A kérdés azon fordul meg, hogy hogyan fogjuk fel a művészetnek általában véve a cultushoz, nevezetesen az evangéliomi cultushoz való viszonyát, melynek a szószéki igehirdetés, vagy egyházi beszéd egyik, általánosan elismert legfontosabb alkotó része? Az általánosan elfogadottnak tekinthető felfogás ebben a tekintetben az, hogy a művészetnek az evang. cultus körén belül nincsen *önálló* jelentősége, hanem csak az *eszköz* szerepével bír s ezzel is csak annyiban, amennyiben az épülésnek, mint az igehirdetés végső céljának előmozdítására szolgál. És ez áll az egyházi beszédre, mint „műalkotás"-ra vonatkozólag is. „Az egész homiletikára döntő hatással van az a kérdés, hogy az igehirdetés alapvonását miben találjuk meg; abban, hogy az igehirdetés szónoki alkotás, melyet csak szinez tárgyának sajátossága: a vallásosság; vagy pedig abban látjuk az igehirdetés különleges lényegét, hogy az elsősorban cultus-cselekvény, amely miindaddig szívesen ölti fel a szónoki műalkotás köntösét, amíg ez a köntös lényege kiemelésére alkalmas, de azonnal megtagadja vele a közösséget, mihelyt céljait veszélyezteti" — mondja Ravasz L. (i. m. 240., 241. o.) A régi rhetorika hármas célja: a „docere, movere, delectare" közül ez az utóbbi sem lehet egyoldaluan az evang. prédikáció feladata. A „szóművészet" túltengésének is ellentmond az a körülmény, hogy a prédikáció cultus-cselekvény. Ez nem jelent természetesen az igehirdetésre vonatkozólag sem lemondást arról a régi elvről, mely szerint „forma dat esse rei". A cultus lényege nemcsak hogy nem követeli, de nem is engedi a külső forma semmibe vevését, mellőzését, vagy elhanyagolását. „Az *éles* fegyver *ragyoghat* is." („Ein Schwert, das Schneidet, darf auch blitzen". Kleinert i. m. 32. o.) Az igehirdetés éppen azért, mivel istentiszteleti cselekvény, olyan nagy, fontos, szent feladat, hogy annak az istentisztelethez méltó külső formába öntése, berendezése, fölépítése joggal követeli az igehirdető egész figyelmét, gondját, lelkiismeretes hűségét és odaadását. Aki tehát azt gondolja, hogy igehirdetői feladatának megfelelt, ha hosszabb-rövidebb (rendszerint inkább rövidebb, sőt sokszor legrövidebb) „praxis"-ban elsajátított szókészség és szóbőség segítségével, tetszés vagy szükség szerinti ideig, lapos vagy hangzatos, mindenesetre azonban semmitmondó, üres és kenetes frázisokat, puffogó bombasztokat egymásra halmoz s emellett abban bizik, hogy érces baritonjával, mélyen búgó basszusával, vagy fülsiketitő tenorjával eltakarhatja „gondolatai"-nak szegénységét vagy teljes hiányát és túlharsoghatja saját lelkiismeretének vádló szavát: az súlyos tévedésben van hivatásának komoly, szent és felelősséggel teljes volta felől és igazat ad azoknak, akik úgy gondolkoznak, hogy „prédikálni" annyit tesz, mint *beszélni*, sőt *sokat* beszélni és semmit sem *mondani*. Pedig: „Man darf nicht sprechen, ohne dass man etwas sagt" (Niebergall) és: „Garrulitas

non habet fidem". Ez a „frázis-cultus" nyilvánvalóan nem emelheti, sőt rontja a prédikációnak, mint istentiszteleti aktusnak hitelét és tekintélyét s itt is áll, amit fentebb már mondottunk: a „beszéd" (frázis) a cultust elrontotta.*

Ideig-óráig bizonyos vonzóerőt gyakorolhat, különösen az ú. n. művelt közönségre, kevésbé az igazán épülést kereső hívőkre, a „prédikációnak" az a módja, amely a szószéket a hallgatók, mint „publikum" előtt, esetleg tárcacikk stílusban lefolyó szellemes, fesztelen csevegés színhelyévé alacsonyítja, sőt ennek megfelelően alakítja ki a cultus ú. n. liturgikus elemeit is, nevezetesen az imádságot, azzal az egyetlen különbséggel, hogy itt a megszólított, a címzett már nem a gyülekezet, nem a „ker. testvérem", hanem a „jó Isten", kivel a „liturgus", hol az édes szentimentalizmus, hol a bizalmas pajtáskodás hangján beszélget. Nyilvánvaló dolog, hogy sem a fentebb jellemzett és sajnos elég gyakori frázis-cultus, sem az imént említett, minden áron a „modern"-ség látszatát kelteni akaró módszer nem felel meg sem a *művészet,* sem a *cultus* követelményeinek és a kettő egymáshoz való helyes viszonyának.

Miben áll tehát ez? A művészet minden alkotása az *egyén* productuma. A művészet, tehát a „beszéd- vagy szóművészet" is, különös, Istentől nyert karizma, amelyet lehet is, szabad is, az igehirdetés, cultus, az istentisztelet szolgálatába állítani. Igenis: *szolgálatába.* Mert ezen fordul meg a dolog. A művészetnek nem szabad tehát az Ige, az épülés felett úrrá lennie, hanem megfordítva. „Die Form ist nur für den Gaumen (iny), die Nahrung für den Hunger. Kein Mensch wird von der anderen Reihenfolge (sorrend), oder vom Würzen (fűszer) sátt, aber wenn das Nahrhafte nicht reizt, sondern abstösst, ist es auch nichts." (Niebergall: „Wie predigen wir dem modernen Menschen?" 118. o.) Szép és nagy dolog, megbecsülésre méltó és helyes használatra érdemes, istenadta tehetség, ha valaki játszani tud a szívek húrjain s az élőszó ecsetjével megragadó, sőt megrázó képeket bir varázsolni hallgatói szeme elé, de ha a szónoki mesterfogások alkalmazása és halmozása nyilvánvalóvá teszi a hatáskergetést és ez a hatás, esetleg öntudatlanul is, abban az érzésben nyilvánúl, hogy itt valaki nem az Isten Igéjét *prédikálja,* hanem önmagát *produkálja,* akkor a cultus a művészettel szemben méltatlan, alárendeltségi viszonyba került.

A beszéd-művészet érvényesülésének, bizonyos, a dolog lényegéből folyó korlátok közötti jogosultságát az igehirdetés eredménye érdekében tehát senkisem tagadhatja. De hogyan áll a dolog, ha valaki ennek a különös tálentomnak *nincsen*

* Ravasz a frázist „nemcsak logikai és stilistikai, hanem *erkölcsi* hibának" is mondja. (J. mű 458. o.) Niebergall szerint „ist die Phrase leider ein charakteristisches Kennzeichen der gewöhnlichen Predigt, das sie so *unausstehlich* (kiállhatatlan) macht." (J. mű II. r. 110. o.)

birtokában? Művésznek, tehát szónoknak is, születni kell. Már pedig, tudvalévőleg, nem mindenki születik annak, még azok közül sem mind, akik mint igehirdetők működnek egy életen keresztül és „szónokokká", a szónak rhetorikai vagy művészi értelmében sohasem váltak. Lehet-e, szabad-e már most ebből azt a következtetést levonni, hogy „beszélni tulajdonképpen csak a született szónoknak volna szabad"? „Reden soll eigentlich nur der geborene Radner". (Schian: Prakt. Predigtlehre. 2. o.) Elvileg és idealiter a tétel megállhat, de hová vezetne annak következetes alkalmazása a gyakorlati életben, különösen a mi egyházunkban? Tudjuk, hogy sok fiatalember a középiskolai önképzőkörben aratott, vagy csak képzelt „szónoki sikerek" tudatában választja a lelkészi pályát, ahol „szónoki" tehetségeit szabadon kifejtheti. Ezek közül egyesek az életben, kellő irányítás nélkül, az egyoldaluan „művészi" prédikációs-typus utjaira tévednek. Mások, tehetségeik s a továbbképzés elhanyagolásával és bizonyos rossz szokások, sokszor már nagyon korán jelentkező s mindíg fokozódó elsajátításával, melyek között az u. n. Kanzelton áll bizonyára első helyen s amelyekre őket senkisem figyelmezteti, a hallgatókra nézve egyszerűen elviselhetetlenekké válnak. Ismét mások, ép, egészséges beszélő organumon kívül, semmiféle külső „szónoki" tehetséget nem hoznak magukkal választott pályájukra, de az igazi belső elhivatottság birtokában, állandó, hűséges munka és imádkozás mellett, mint igehirdetők is legjobban állják meg helyüket. Az azonban bizonyos, hogy a „született szónok", aki az is marad, csak olyan ritka, mint a született muzsikus, festő, vagy szobrász. De nem is erről van szó. Hanem arról, hogy ha bizonyos külső és belső alapfeltételek valakiben megvannak, akkor a természetes fejlődés utján szinte magától következik be az épületes igehirdetésre való alkalmatosság. Ebben a tekintetben is áll az, hogy a *hűség,* ez a „kat' exochén" lelkipásztori és igehirdetői erény, sok mindenfélét pótol, de a hűséget nem pótolja semmi, tehát a legragyogóbb ékesszólási tehetség sem. Azért tehát senki nem mentegetheti magát sem mások, sem saját lelkiismerete előtt azzal, hogy ő nem „született szónok". Mert az, hogy valaki született szónok, sokszor veszedelmes örökség is lehet, éppúgy mint akárhányszor az anyagi dolgokban egyeseknek ölébe hullott örökség. Egyébként pedig gyülekezeteink, híveink átlaga a „szónoki művészetet" illetően nem is táplál túlzott követeléseket és az Élet Igéje után igazán éhezők és szomjuhozók, műveltek és kevésbé műveltek előtt az, ami épületes, ami igaz. ami örök, egyuttal *szép,* tehát a szónak helyes értelmében *művészi* is.

Az igehirdetés, a prédikáció kultikus jellege tehát *nem* annyira *akadálya,* mint inkább *szabályozója* a beszéd-művészet érvényesülésének. (Folytatjuk.)

Stráner Vilmos.

Suspiriumok.

Máté 20. 1—16.

Uram, ki földi pályámat kimérted
S előmbe szabtad szent törvényedet,
Segélj, hogy mindent elhagyva Te érted,
Híven, buzgón tegyem tetszésedet;
Ne vesztegessem az időt hiába,
Előttem a magasztos munkatér:
Szívemnek minden egyes dobbanása
Dobogjon a Te szent országodért.
Igy nyugovóra hogy ha száll napom,
Fejem öledbe bizton hajthatom. Ámen.

Lukács 8. 4—15.

Boldog, aki hallgatja,
Uram, szentigédet
S igaz szívvel megtartja,
Elhagyván bűnt, vétket.
Oh, újíts meg engem is
Lelked erejével, —
Hintsd be vándorutamat
Biztató reménnyel. Ámen.

Lukács 18. 31—43.

Uram Jézus, ki értem a
Golgothára mentél,
Bűneimért ártatlanul
Csúf halált szenvedtél:
Vond magadhoz szívemet,
Erősítsed hitemet:
Hogyha hozzád köt a hála
— Hulljon bár itt könnyem árja —
Lelkem túl a sír homályán
Egy új, dicsőbb élet várja. Ámen.

Máté 4. 1—11.

Ha rám szakad az élet terhe, gondja
És szívemet a föld porába vonja,

Hogy elszakítson tőled, Istenem,
Óh, adj erőt a jóra énnekem.
Segélj a kísértések közt megállnom, —
Míg boldogságom' nálad megtalálom. Ámen.

Horváth Béla
csikvándi lelkész.

Az ember élete az Isten kegyelmének élete.

Hetvened vasárnapja.

Máté 20. 1—16.

Keresztyén Testvéreim! Az igazság pörölyütései alatt ma ismét egyszer találva érezzük magunkat. Hiába tagadnánk, minket is értett az Úr, kik hivalkodva állunk az élet piacán s zúgolódunk, ha az élet a maga adományaiban kevesebbre méri a mi értékünket, mint amilyenről bűnös önteltségünkben álmodni mertünk. Ne tagadd! A jutalom számodra mindíg kevés s elégületlen vagy az elnyert jóval szemben. Az élet iránt támasztott követeléseid magasan járnak, de alacsonyra szabod a szolgálatot, melyet az élet tetőled vár. Kétféle mértékkel mérsz. Az adásban szükkeblü vagy, telhetetlen a követelésben. Ez az emberi életnek két fekete halál-sziklája, köztük feneketlen mélység tátong, mely halálra lesi a legszebb eszméket, ez az a végzetes örvény, mely elnyeli reményeinket s kihányja magából a mérget, a nyomort, hogy beteggé tegye a társadalmat s boldogtalanná a világot. Szükkeblüség s telhetetlenség, két egymásra uszított harcos ez, kiknek elkeseredett viaskodása alatt elvérzik az emberi alkotások minden értéke. Az önzés tüzeli őket e harcra s lopja a köztudatba ama balhiedelmet, hogy az ember szabja a lét folyását s az ember verejtékének jogos ára minden szépség, minden nagyság a világon, ez ledönti vágyai előtt az igaz határ sorompóját, a végtelenség tájait kémleli gyarló szemeivel, ahol a vallásos szív az Istent sejti, ott bágyadt elméjével bálványt állít, mely bűnös üzelmeit szentesíti s ennek áldozza fel életét, üdvösségét. Szomorú sors. A világ igaz rendjével szemben vakok vagyunk. Minden, amit az ember nagyságának ténye gyanánt szeretsz dicsőiteni: nem más, mint az Isten kegyelmének ránk hullatott ajándéka. Ez igazságra vet világot a mai szentleckénk.

Az ember élete az Isten kegyelmének élete.

Lássuk ez életet:

1. A tétlenség világpiacán, mellette a kereső kegyelmet,
2. A szorgalmatosság szőlejében, mellette a segítő kegyelmet,
3. A jutalomosztás estéjén, mellette a szeretetteljes kegyelmet.

1. A gazdaember jó reggel kiméne, hogy munkásokat fogadjon az ő szőlejébe. Kiméne. Hová? A piacra. Itt jön össze a falunak, a városnak munkanélküli tömege. Egy kisebb rész, hogy munkát keressen, a nagyobb rész, hogy szórakozzon. Ide jön a gazda a nap folyamán négyszer. Ő maga megy. Hathatósan akarja felajánlani a munkaalkalmat. A tétlenség e piacát ismerjük. Itt-ott tapasztaljuk bár az őszinte dolgozniakarás szándékát, látjuk a nyomornak megrendítő könnyeit az életerős férfi szemében, amint családja részére egy darabka kenyérért sírnak, különösen napjainkban, de alapjában véve az istentelen életfelfogások zsibvására e piac, hol a nagyhangu könnyelműség magába fojtja az igaz szívből fel-feltörő sóhajt.

Hatásában megrendítő lesz a kép, ha szemünkben a világ válik a hivalkodók piacává, melyen a komoly életre teremtett embertömegek ácsorognak akarás nélküli tehetetlenségben. A diadalmaskodó kísértések, hitvány szenvedélyek, aljas bűnök forrongó kohója ez. A közöny a lelkesedéssel vívja itt párbaját. A falában járó dölyf előtt térden vergődik a könyörgő megértés, szenvedéllyé lázítja magát az irigység s halomra döntött jogos reményeken keresztül igyekszik magának érvényt szerezni; magára ölti a kétszinüség álarcát, a csábítás hangján susog, majd megvillogtatja az erőszak tőrét az ártatlanság felett s nyomában szívettépő jaj kiált a gyengék ajkáról. Temetni viszik itt az erkölcsöt, a vallást, a boldogságnak még a lehetőségét is, minden felett a pusztulásnak ökölbe rántott keze mered.

S itt jár szívszorongva e temetőnek lábrakelt sírjai között, mint meg-megtérő számüzött szelid igéjében az életnek, a világnak Ura és ker« s. Keresi a veszendőbe rohanót. Áthatóan fénylő szavával világosságba állítja a romlott szív setét bensejét, honnan gyilkos utjára lép a bűnös gondolat, hogy az emberi akarat az eredmények mértéke s a földi jó, a boldogság a véghezvitt tettekért járó köteles bér. Reá mutat meggyőzően arra, hogy e zajgó világpiacnak megtévelyedett törvényei, érdekszabályai által vezetett élet, amint a jelennek szívetfacsaró eseményei fenyegetően hirdetik, csak a romlásba viheti az egyént, a nemzetet. Reá mutat az utra, mely a tétlenségnek, az erkölcs nélküli cselekvéseknek e haláltájairól az eszményi, az igaz keresztyén életnek békés mezeire vezet, hol a Krisztusból kiemelkedő műveltségnek, tudománynak, művészetnek lelki javait kínálja az isteni kegyelem, hogy minden keresztyén — Isten megismerésének fokához mérten — élvezhesse ezeknek boldogító, égi örömét. E munkamezőre hív a kereső kegyelem. Ez a te mindennapi életednek munkamezeje, de az itt uralkodó törvények

az evangélium, az igazság által fémjelzettek s a biztosra igért jutalom a maradandó öröm jegyében jelentkezik. Azért keres fel téged is e kegyelem, hogy az evangélium törvényei alatt állítsad munkába az Istentől nyert képességeidet. Nincs szív, kihez ne beszélne. Nem mulaszt alkalmat, hogy ne szóljon hozzád, nincs ut, melyen ne próbálna közeledni hozzád. Hív, fenyeget. Részesít a jóban, ha kell büntet. Ott van mellettünk mindig. A bölcsőnél, a koporsónál, a konfirmatioi fogadalmadnál s a házassági eskütételednél. S ha visszautasítod százszor, ő visszatér. Ha menekülni akarnál előle s a bűnök forgatagába veted magad, ott is megtalál. Megfogja kezedet s visszavezet az életbe. S előbb nem, a tizenegyedik órában, mikor már magad is bűnbánólag úgy érzed, hogy késő: ő ott van, hív s te, aki annyiszor elfordultál tőle, most e kereső kegyelemnek karjaiba veted magad s a Megváltó keblén a késői bánatnak sírod könnyeit.

Szeretett Hívem jöjj! Az ut a nemes munka békés örömei felé visz, az Úr szőlejébe.

2. A példázatnak elhívott munkásait ott találjuk a szorgalmatosság szőlejében. A munkájuk menetét bár nem látjuk, de panaszkodó szavaikból megtudjuk, hogy az a teher jegyében folyt. Erőt s feszült figyelmet követelt munkájuk, de már ez is áldás volt a számukra. Itt megszünt a bűnöknek piaci zsivaja s nyugodt munkájuk közben nem keresztezték egymást ártó szándékaik, hisz egy cél elérésén dolgoztak: a szőlőnek rendbehozásán. A közös cél szorosabbra fűzte őket egymáshoz, elhallgattatta az irigységet s emelkedetté tette kedélyüket; a teher nemesítőleg hatott egész egyéniségükre.

A munkának e felemelő hatását látjuk az evangélium munkamezején is.. Ugyanazt tesszük itt is, mint ott. Lelkünket a hit, a szeretet, a remények kötelékével Istenhez kötjük, ne szakíthassa le onnan bármilyen vihar sem: a szív szántóföldjét körülárkoljuk a bűnbánat mélyre vont barázdáival s az Isten igéjével, a szentségekkel szorgalmasan öntözzük. Oda állunk támasz gyanánt a felebarát mellé, így könnyebb lesz a munka, nékem is, néki is. Külön célok nem választhatnak el minket egymástól, hisz tisztán Isten országának megvalósításáért dolgozunk, e közös célban találkozó egymásrautaltság kibékít az ellenséggel is s nincs hatalom, mely e nagy, szent munkának gátat vethetne a bűnöktől hangos világpiacnak a krisztusi, békés élet otthonává való átalakításában. Komoly, nehéz munka! Az önmegtagadásnak terhét kell hordoznunk a rágalom, a gúnynak égető hévsége alatt. De ez az emberi méltóság kialakulásának porondja. E teher s hévség tűzében edződik kemény acéllá a keresztyén jellem, itt formálódnak a világot igazán előbbrevívő egyéniségek. Az emberiség áldása ez a munka. S mégis a teher alatti kishitűségnek, kétségbeesésnek hány példáját látjuk! A gyors eredmények elmaradása elveszi ked-

vünket. Megnémul az ajak az imádkozásban s a jótevésben elfáradunk. Mennyi könny öntözi itt is a rögöt!

A terhek súlya alatt gyakran eltünik szemünk elől az Isten, ki pedig itt is szolgálatunkra bocsátja az ő kegyelmét. Biztató beszédével itt jár a verejtékező munkások között, mindenkihez van egy-egy nyájas szava. Ha csüggedsz, bátorít s ha elesel, az ő kegyelme lenyúl érted s felsegít, felemel. Az Úr gondoskodik testedről, lelkedről. Ő vezeti a munkát, az életet. Mily megnyugvás ez a számunkra! Ha tiszta a szív, nem illethet bánattal semmi veszteség. Az Ő kezéből jött. Ha a balsors kedveseid koporsója mellé állít s a zokogó könnyek patakként ömlenek, felfelé nézz s könnyeidből az ő dicsősége veti fényét s balzsamcseppként hullanak szívedre vígasztalóan, gyógyítólag. Az ő segítő kegyelmének varázsa alatt áldássá magasztosul az átok is. Folytasd megbékült szívvel utadat, jön az alkony, hogy méltó légy a jutalomra!

3. Mikor béestvéledék, monda a szőlőnek ura az ő vincellérjének: „Hívd elő a munkásokat s add ki nekik a bért az utolsóktól kezdve mind az elsőkig". Egyformán kapják a bért, ugyanannyit azok is, akik csak egy óra hosszat álltak munkában, mint azok, akik az egész napnak hordozták terhét. Ez utóbbiak zúgolódással fogadják a gazdagnak ezt az intézkedését, holott megkapták a szerződésileg biztosított bért. Megszólal bennük az irigység. A haszonra éhes szolgálat hívta őket ide s nem az élettel szemben fennálló kötelességteljesítésnek a szent vágya. Napvilágra kerülnek a bűnös érzelmek. Megértjük, miért lesznek az elsők utolsókká. A gazdag röviden bánik velük. Megkapják a megigért napi bért s elbocsátja őket.

Igy van ez az élettől nyert javak megosztásánál is. Az emberek szava elégületlenség s zúgolódás minden beszédük. Mindenki a megcsaltat látja magában s a másiknak sorsa után való hasztalan vágyakozással keseríti az életét. Az ember a maga gyarló értelmével akarja mérni az Istennek véghetetlenül bölcs intézkedéseit, a tökéletességet hitványságához iparkodik szabni és igazságtalansággal vádolja az Istent a földi öröm s bánatnak az emberek közti megoszlását illetőleg. Oh gyarló ember! hogy tudnád te, mi szolgál néked javadra? Te szegény? lehet, hogy az a gazdagság, mely felé irigy, sóvár pillantásokat vetsz, az lenne a te veszted. A szenvedő számára az öröm, lehet, hogy kárhozat! Az Úr tudja, kinek mi jár. A földi jók az életfenntartást szolgálják s a sírnál megszünik értékük. Bármily kevés is jutott neked e jókból, épen elég, hogy célját betöltse. Bármily nagy a reád mért szenvedés, soha sem akkora, hogy összeroskadnál alatta, s lehet, hogy az általad boldognak vélt súlyosabb keresztet hord, mint te s a náladnál gazdagabb örömmel cserélne a te szepénységeddel. Becsüld meg, bármi is jutott osztályrészül: szegénység, avagy szenvedés. Minden az

Ur szeretetteljes kegyelmének ajándéka. Lehet, hogy a te szenvedésed nagyobb értéknek van az Urnál elkönyvelve, mint a másiknak öröme, s a te szegénységed, mint a másiknak gazdagsága. Attól függ, mily kéz veszi át e javakat s mily gondolat értékeli azokat. Az Úr szeretetteljes kegyelme a tizenkettedik órában mindent kiegyenlít. A te javaid értékét felemelheti, a másikét leszállíthatja. S ez értékeléstől függ az örök élet üdvössége. A fontos ez A példázatban jelzett s szerződésileg megállapított bér még nem az üdvösség, mert ez nem lehet egy bizonyos meghatározott tevékenységért járó jutalom, melyet elnyerhetne akár egy zúgolódó is, ez a földi életre vonatkozó talentum s az örök üdvösség e talentumnak mikénti felhasználásától függ. Itt mindegy, akár száz van a kezed között, avagy csak egy. Ez szerint cselekedjél! Bizzál az Úr szeretetteljes kegyelmében. Végezd hűségben az Isten által reád bizott körben kötelességedet, bármily kicsinynek is lássék e kör: Az örök üdvösség van abban elrejtve számodra. Várd békességgel az élet alkonyát, várd bizodalommal az Úr szeretetteljes kegyelmének ítélkezését!

Szeretett Híveim! nem a ráérést hirdető evangélium ez. Te nem folytathatod tovább a bűnös életet abban a hitben, hogy még ráérsz. Ki tudja, nem vagy-e már az utolsóknak elhívottak között! Ki mondja meg, hány napod, hány órád van még vissza!? Ne gondold, hogy minden utolsóból lesz első. Ezek hamis gondolatok, melyek a Krisztusnak szent szándékát az emberi gyarló számítások sarába rántják. Elhívattál, jöjj! s aki munkában állsz, végezd hűséggel kötelességedet, mert csak így leszel a kiválasztottak között. Jöjjetek! Jaj minékünk, ha számunkra már elütötte a tizenegyedik órát! Ámen.

Dr. Schlitt Gyula
lajoskomáromi lelkész.

Az Isten országának titka.

Hatvanad vasárnapjára.

Luk. 8. 4—15.

Csak a felületes ember számára nincs titok a világon. Neki minden természetes, „magától értetődő“ s mivel „természetes“, azért nem is tartja érdemesnek, hogy azon gondolkodjék. Pedig ha valami „természetes“, az csak annyit jelent, hogy az megszokott, hogy az már sokszor történt úgy. S azok, akik azt meg akarják magyarázni, másokkal meg akarják értetni, azt mondják, hogy az „törvény“, azt maga a természet rendelte úgy, az „természeti törvény“. A felületes ember megelégszik azzal, hogy a világban törvények uralkodnak, megelégszik azzal a meg-

győződéssel, hogy minden, ami a világon történik, az a természeti törvénynek megfelelő módon történik, az természetes, abban nincs titok s még kevésbé titokzatosság.

De próbálj csak egyszer elgondolkodni, K. T., azon, ami „természetes", és meglátod, hogy azért, mivel abban a „természeti törvény" nyilatkozik meg, az számunkra még nem lesz érthetővé. Természetesnek találjuk azt, hogy a mag, melyet a gazda ősszel elvetett, tavaszra kikel s nyárra kalászt érlel. De vajjon meg is *értette* ezt már ember, ami évezredek óta minden esztendőben csodálatos pontossággal bekövetkezik, amit már mindnyájan megszoktunk? Sikerült-e már a tudománynak ellesni a természet titkát, amely oly csodálatos törvényszerűséggel működik? Sikerült már valakinek is az élet titkát megragagni, holott az a legközönségesebb valami itt a földön? *Él* az érzéketlen fa, *él* a féreg, amelyet eltapodsz, *él* a nyomorult állat, amelyet igádba hajtasz s *élsz* te magad is. Oly természetesnek találod, hogy élsz s csak akkor látod, hogy micsoda megfoghatatlan titkot rejt magában ez az „élet", ha azt a halál fuvallata érinti. Mert csak a kétségbeesés nemtörődömsége gondolja azt, hogy a halál, az elmulás „természetes". Minden élő döbbenetes rémülettel tekint a halál arcába: az nem „természetes", az valami megfoghatatlan, rettenetes, irtózatos, megmagyarázhatatlan titok.

S ha a „természetes" életnek megvan ez a titka, mennyivel inkább a mi keresztyén életünknek, mennyivel inkább titok az Isten országa. Jézus igéje szól az Isten országáról, aki pedig tud olvasni a keresztyén egyház történetének lapjain és akinek a szemei megnyiltak a saját és mások keresztyén életének meglátására, az tudja, hogy van Isten országa, az meglátja azt, annak a nyomait ebben a bűnös világban is. De a titkok titka maradna az nekünk, ha Jézus nem nyitná meg szemünket a látásra: „Néktek adatott, hogy az Isten országának titkait értsétek".

Nem maguktól jönnek rá a tanítványok a titokra, arra, hogy hogyan jön létre, hol van és hogy hogyan él, hogyan van az Isten országa. Nékik adatik. Jézus megadja nekik a titkot, megnyitja a szemüket, hogy lássanak ott, ahol a hitetlen látván nem lát, megnyitja fülüket, hogy halljanak ott, ahol a pogány is hallja a zúgást és azt mégsem érti meg. A magvetőről szóló példázat feleletet akar adni mind a három felvetett kérdésre; azt mondja: Isten országa úgy jön létre, hogy a magvető elhinti magvát; Isten országa ott van, ahol az elvetett mag jó földre talál és azáltal áll fenn, hogy a mag gyümölcsöt terem.

I.

Hogyan várja Izrael népe az Isten országa eljövetelét! Vallásos képzeletének rajongásával festette ki azt a napot, ame-

lyen az Isten dicsősége megjelenik, hogy ítéletet tartson az ellenségen s átvigye híveinek seregét országának dicsőségébe. Kereste égen és földön, az idők folyásában, népek sorsában és természeti csapásokban azokat a jeleket, amelyek a várva-várt nap közeledtét mutatták. Mindezeket az elgondolásokat és számítgatásokat visszautasítja Jézus, amikor egy példázattal akarja az Isten országának titkát megértetni: az hasonlóvá tétettetett egy magvető emberhez, aki kiment az ő földjére vetni. Lehet-e egyszerűbb, szinte azt mondhatnám, hétköznapibb képet gondolni? Olyan megszokott „természetes" dolog az, hogy a szántóvető ember akkor, amikor az ideje elérkezett, kimegy magot vetni. S ilyen egyszerű minden feltűnéstől ment módon jön el az Isten is népéhez, ha megalapítja országát, akkor, amikor annak az ideje elérkezett. Nem országokat elpusztító háborúhoz hasonlít eljövetele, hanem a magvetőnek csendes, szorgalmas, mások javát, életét is szolgáló munkájához. Nem jelent a megjelenése égindulást, a világ végét, hanem igenis egy új kezdetet, amint a magvető munkája is új évet kezd. Talán nincs látszatja kezdetben annak, hogy eljött az Isten országa: a mag is ott van a földben, már meg is fogamzott, de még nem kelt ki, vagy ha már ki is kelt, még alig lehet valamit látni belőle, kalásza meg még éppen nincs. De a föld már befogadta a magot s egész termő erejét, nedvességét, zsirosságát mind annak a fejlődő életnek a szolgálatába állította.

Igy jő el az Istennek országa: úgy, mint ahogy az a magvető munkálkodik. Igy hozza Jézus az Isten igéjét, így plántálja azt az ember szívébe s hajtja azt az Isten akaratának a járma alá. Mert ez az Isten országának a titka, hogy az Isten akarata újra hatalmába hajtja a földet, uralma alá hajtja a szívet, az ige érvényt szerez az Isten akaratának ott, ahol eladdig csak bűn és gonoszság volt: a föld, amely előbb csak gazt táplált, most befogadta a jó magot. Igy jön el Isten országa, így jön állandóan, így jön hozzánk is.

II.

Ott van-e az Isten országa a Te szívedben is, K. T.? Megvalósult-e az már a te életedben is? Ezt a kérdést teszi fel szentigénk s erre vár feleletet. Jézus igéjében megismerted az Isten akaratát, megismerted, hogy Isten szent és igaz, aki nem szenvedheti a bűnöst, hanem azt akarja, hogy mi is szentek legyünk, miként ő. Vajjon elfogadtad-e ezt az igét a hitnek engedelmességével és igyekeztél-e annak érvényt szerezni életedben?

A magvető elindult, hogy elhintse a magot. De nincs még mindenütt Isten országa ott, ahova a mag hullott, hanem csak ott, ahol az jó földre talált. Mennyivel több azonban az olyan föld, ahol a magvetőnek minden fáradsága hiábavaló, ahol az

nem fogadja be az elhintett magot, vagy ha befogadja is, nem állítja annak szolgálatába a benne rejlő termő erőket, hanem gazt, tövist és bojtorjánt táplál. Isten országa csak ott van, ahol a mag jó földre talált.

De a jó talaj még nem Isten országa. Talán úgy tetszik, hogy ez is „természetes", és mégis szükséges, hogy ezt is magunk elé állítsuk. Mert hányszor gondoljuk mi magunk is azt, hogy jót akarásunk, jó szándékunk, becsületes életünk, polgári tisztességünk már eleget tett annak, amit Isten követel és követelhet tőlünk. Amikor érezzük, hogy valami életünkben nem úgy történt, mint ahogy annak történnie kellett volna. Hányszor elégszünk meg azzal a hiú mentséggel, hogy legjobb akarásunk ellenére sem sikerült elérni a célt. Az Isten országa azonban nemcsak jószándékot jelent életünkben, a jó talajnak be is kell fogadnia a magot. Csak ahol a jó talaj elfogadja a magot s a maga termő erejének teljességével teszi azt a magáévá, csak ott válik valósággá az Isten országa.

De érzed-e, K. T., hogy ebben mennyi vígasztalás van meggyötört lelked számára? Nem a föld, a talaj hozza létre a termést. Ha a magvető el nem jön s meg nem munkálja a földet, annak minden áhitozása a gazdag aratás után hiábavaló. S így az ember sem teremheti meg magától az Isten országát. Semmiféle emberi akarásból, erkölcsiségből, szent életből nem lesz Isten országa. S legkevésbbé valósul az meg ott, ahol az ember azt gondolja, hogy a saját erejéből hatolhat fel a mennyekbe s hozhatja le onnét az Istennek országát. Nem, mindig az Isten maga hozza az ő országát, mindig ő maga valósítja meg azt az ember szívében. Jézus kényszeríti az embert az Isten igéjének a jármába, a magvető hinti el a magot a földbe. Anélkül terem a jó föld mindenfélét, talán szép virágokat is, de buzát nem hoz. Mi sem tehetünk mást, minthogy várunk a Magvetőre, amig elvégzi munkáját szívünkön. Türelmetlen, erőszakos kényszerítésnek Jézus nem enged. De aki alázattal várja őt, ahhoz eljön: hisz a magvető is minden esztendőben elmegy magot vetni földjére. A mi cselekedeteinkből, tetteinkből nem épül meg az Isten országa, amit mi véghez viszünk és építünk, illessük is azt bármily hangzatos névvel, az mindig csak a mi munkánk s így gyarlóságunk, bűneink bizonysága lesz: sohasem lesz az Isten műve. De Krisztus megépíti az Isten országát; megépíti azt a szívekben, a mi szívünkben is, megépíti azt ott is, ahol emberek csak a saját dicsőségüket keresik. A keresztyén egyház történetének immár majdnem két évezrede tesz erről bizonyságot. Hányszor akarta emberi munka a maga bábeli tornyát felvinni az egekig s milyen jelentéktelennek, gyengének látszott mellette az, amit Isten munkált. S végül a bábeli torony mindig ledült s megmaradt, sőt megnőtt, naggyá lett Isten műve, az ő országa. A keresztyén lélek

boldog tapasztalása is mindig újra éli át a csodálatos titkot: Isten országa ott van, ahol az ige magva jó talajra, engedelmes szívekben hívő elfogadásra talál. A mi erőnk erőtelen. De Krisztus ereje megépíti az ő országát. A világ hatalma nagy, de mit sem ér ott, ahol a Krisztussal kerül szembe: a jó mag a jó földben gazdag, százszoros gyümölcsöt terem.

III.

Ha lelkünk ezeket felvette magába, akkor Jézus igéje nemcsak vígasztalja megfáradt szívünket, hanem megmozgatja lelkiismeretünket is: rámutat arra a nagy felelősségre, amely rajtunk van. Jézus igéje mindenüvé elér. A mag eltalál az útfélre, sziklás helyre, a tövisek közé s a földben van a hiba, ha gyümölcsöt nem terem. Hányszor keményedik meg a szív, ha Isten igéje rávilágít gonosz bűnös életére és azt Isten ítélete alá vonja. S ha néha utat enged is annak, hiányzik belőle az engedelmesség, amely azt teljesen, őszintén és igazán magáévá teszi: odaadása csak a pillanat hevülete, fellángolása s annak nincs ereje, hogy hű legyen a szenvedések és megpróbáltatások idején is. Ami pedig az igének a legnagyobb ellensége: ott él benned még az ó-ember a bűn, a gonosz kívánság, az önzés, a régi megszokás; felburjánzanak még akkor is, ha a lélek szívesen fogadta az igének bátorító vígasztaló szavát. S mint a tövisek a kalászba szökő buzát, úgy fojtják el ezek a jót, a lassan megépülő Isten országát az ember szívében.

Mily jól ismerte Jézus az ember szívét, életét! Mily jól ismer Jézus téged, K. T.! Mert nem a te életed képét rajzolják meg a példázatnak ezek a vonásai? Nem úgy volt-e nálad is, nem is egyszer, hogy az Ige nem tudott gyümölcsöt teremni még akkor sem, ha annak a befogadása több volt, mint tisztán pillanatnyi fellángolás. Nem tudott gyümölcsöt teremni, mert a mindennap gondja megkeményítették szívedet, urrá lettek feletted s nem engedtek figyelni Jézus szavára. Nem tudott gyümölcsöt teremni, mert a megpróbáltatások, a gondok, amelyekkel Isten meglátogatott s amelyekkel magához akart közelebb vonni, nem hogy feléje fordították volna tekintetedet, hanem zugolódásra késztettek s az Isten ellenségévé tettek. Nem tudott az ige gyümölcsöt teremni benned, mivel még mindig jobban szereted bűnödet, mint az Istent, mivel szíved ragaszkodik e világhoz, annak kétes gyönyöreihez, inkább keresi a mulandót, mint az örökkévalót. A mi egész életünk tragédiája benn van ebben a példázatban.

S mégis Isten országának titka ez: az csak ott marad meg, egy életet gazdagító drága kinccsé, Istenben való boldog békességgé csak ott lesz, ahol gyümölcsöt terem. Százannyit terem a példázatbeli mag. Micsoda felelősség ez rajtunk! Jézus gyümölcsöt vár attól a magtól, amelyet igéjével a te szívedbe is

elhintett! S mégis micsoda boldogság az, hogy az a mag, amelyet Jézus a mi bűnös életünkben helyezett el, gyümölcsöt terem. Az Istennek csodálatos ereje azon látszik meg, hogy még ezt a mi bűnös elveszett életünket is gazdagon termővé tudja tenni ott, ahol a szív igaz odaadással, hívő engedelmességgel fogadja el igéjét. Csak nézz körül: útfél mellett, sziklák felett, tövisek közepette is gazdag aratást hoz a mag: Isten teremt életet ott, ahol a halál pusztasága volt, ha az ember figyel szavára.

A te életedet is így akarja ujjá teremteni. Borulj le előtte engedelmes odaadással, teljes hittel, igaz bizalommal: „Teremts bennem tiszta szívet s az erős lelket újítsd meg énbennem! Add nékem a Te igédet s a Te lelkedet, hogy az gazdag gyümölcsöt teremjen életemben!“ Ámen.

Lic. Dr. Karner Károly
egyetemi magántanár.

Egy vak koldus.

Ötvened vasárnap.

Luk. 18. 31—43.

Ott ült Jerikhó városának kapuja előtt, valószinüleg többed magával, mert a husvéti zarándoklatok a koldusokat is összecsődítették. A kegyes zarándokok jó adakozók voltak. Társairól említés sem történik, erről a vakról is édes-keveset tudunk. Öreg volt-e, vagy fiatal? Én azt gondolom, ha nem is volt egészen fiatal, javakorbeli ember lehetett legalább is. Ne úgy képzelje el ezt az embert a gyülekezet magának, mint valami reszkető kezü, sápítozó hangu aggastyánt. Enélkül is elég nagy volt a baja. Azt sem tudjuk, vakon született-e, vagy később vakult meg valami, a Keleten gyakori szembetegség következtében. Akármint volt, azt hiszem egy értelemben vagyunk afelől, hogy ez a szerencsétlen megérdemelte a szánalmat. Elég súlyos életterhet rakott a vállaira a Gondviselés.

És mégis volt ennek a vakembernek egy kincse, amiért megirigyelhették volna még a tanítványok, Jézus tanítványai is. Ezen a kincsen Jeruzsálemben nem kapott volna a husvéti ünnepekre bárányt, még egy galambfiat sem. A világ piacán ennek a kincsnek nincs forgalma, a börzén nincs árfolyama. Mégis ennek köszönhette, hogy a Krisztus evangéliomában ma is él és beszél, s hogy az üdvözültek seregében is helyet kapott, s akinek ezek az örök javak nem sokat jelentenek, azok kedvéért megjegyezhetem, hogy ennek a kincsnek köszönhette földi sorsa jobbrafordulását is.

A vak koldusnak volt hite. Jézus Krisztus többször kénytelen volt tanítványainak szemükre lobbantani kishitüségüket, a mai evangéliomunkban is olvassuk az evangélistának nyomatékos, mert megismételt feljegyzését, hogy a tanítványok értelmetlenül állottak Jézus szavaival és jeruzsálemi utjával szemben. És ime, mit mond ennek a vaknak? „A te hited téged megtartott." Ezért irigyelhették volna meg a vak koldust még a tanítványok is, ezért került bele az evangéliomba, ezért érdemes vele bővebben is foglalkoznunk.

Azt mondtam, hogy édes-keveset tudunk róla. Az evangéliomoknak megvan az a sajátsága, hogy egynémely emberileg érthető kiváncsiságunkat nem elégítik ki, röviden mondják el a mondanivalójukat. De ha aztán éppen ez a rövidség rákényszerít bennünket arra, hogy jobban belemélyedjünk gondolatainkkal az Irásba, akkor mégis megtaláljuk mindig azt, amit a Szentlélek velünk tudatni, közölni akar. És meglehetünk győződve arról, hogy amire a Szentirás komoly, buzgó és szorgalmas tanulmányozása által el nem jutunk, annak lelki haszna sem volna. A Szentirásból mindent megtudhatunk, amit lelkünk üdvössége érdekében tudnunk kell.

Erről a vakról az evangéliomból megtudunk annyit, hogy tudakozódott azután, ami előtte az uton történik. Hogy hangosan kiáltott Jézushoz, még akkor is, amikor a sokaságból némelyek felszólították, hogy hallgasson. Tudjuk, hogy azt kiáltotta ismételten: „Jézus, Dávidnak fia, könyörülj rajtam!" S amikor Jézus elé kísérték, annak kérdésére azt felelte, hogy azt akarja, hogy szeme világa megjőjjön. Tudjuk, hogy Jézus azt mondta róla, hogy a hite tartotta meg. Végül megtudjuk, hogy a csodatétel után beállt a Jézust követő sokaság közé és dicsőítette az Istent.

Ha már most ennek a vak koldusnak a helyzetét, jellemét, sorsát ezeknek a gyér adatoknak a világánál vizsgáljuk, akkor felismerünk benne egy olyan embertipust, amely nem áll messze egyikünktől sem, de amelyben vannak olyan vonások, amelyek érthetővé teszik Jézus szavait is. Jézus erről a vak koldusról csak annyit tudott, hogy a koldus hozzá könyörgött, és pedig a szemevilágát kérte vissza. Ámde egy szó, egy mosoly, egy pillantás igen sokat kifejezhet olyan emberek között, akik egymást ismerik és szeretik. Jézusról feljegyzi az evangéliom, hogy tudta, mi lakik az emberben. De sokat jelentett a vak kiáltása is. „Jézus Dávidnak fia!" Mit jelent ez? Jelenti azt, hogy ez a vak nem szakadt el Izrael közösségétől, nem vesztette el nemzetének szent reménységét. Testi fogyatkozása elválasztotta bizonyos tekintetben az emberektől; a durvább lelkü emberek talán nem is nézték egész embernek; a Jézus előtt haladó sokaság el akarta némítani; mint koldus megismerkedhetett nemcsak az emberek elég ritka könyörületességével, de elég gyakori ridegségével és szívtelenségével is, és ime, ez

az ember mindennek ellenére szíve legmélyén egynek érezte magát népével, osztozott annak hitében, vágyakozásában, reményében. El fog jönni a Dávid fia, a Messiás, aki a vakoknak szemét megnyitja; eljön az idő, amikor mindenki az Úr világosságában jár.

A vak ember hitének egyik alapvonása tehát az volt, hogy egynek tudta magát egy Isten által kiválasztott közösséggel. Az uton jártak-keltek az utasok, kereskedők, katonák, papok, leviták, mulatozók, tolvajok, rablók, minden rendü és rangu népség, mindezek nem ismerték fel a vakban azt a hatalmas lelki erőt, amely hegyeket is képes elmozdítani helyükből. De ime jött arra a názáreti Jézus, Dávidnak fia, és ez felismerte ennek a koldusnak lelki nagyságát, erős hitét, szent reményét. Jézus, a Dávid fia, Isten fiának, elrejtett titkok feltárójának bizonyította magát azzal, hogy napvilágra hozta ennek az emberi szívnek elrejtett titkait. Krisztus Urunk megváltó ereje abban is nyilvánul, hogy felismeri bennünk azt a jót, amit a világ nem lát meg, kicsiszolja a gyémántot, felemeli a porból azt, akinek lelke nem a pornak rendeltetett. Figyeljük meg, hogy az a hit, amely a vakot megtartotta, egy szent közösségbe vetett hit is volt. S ez a közösség egyfelől történelmi, másfelől lelki, de minden tekintetben Isten akaratán alapult. Ez a vak nem tette függővé az emberektől Izráelhez való tartozását. Abban a pillanatban, amikor az emberek hallgatást parancsoltak neki, s ezzel ki akarták zárni a Messiáshoz való jutástól, a vak csak annál hangosabban kiáltott és tett bizonyságot hitéről. Van-e nekünk olyan erős hitünk, mint ennek a nyomorék koldusnak? A mi ép testünkben lakik-e ilyen ép lélek? Az anyaszentegyház hite és reménye iránt nem tesz-e bennünket sokszor fásulttá, közönyössé az emberek magatartása? Nem hidegülünk-e el az egyháztól csak azért, mert ez, vagy amaz szavával, cselekedetével, viselkedésével megbánt bennünket? Nem vagyunk-e nagyon is hajlandók azonnal megbotránkozni és hátat fordítani, mihelyt szeretetlenséget, részvétlenséget, vagy talán elfordulást és ellenségeskedést tapasztalunk emberek részéről? Nézzük ezt a vakot, akit hite megtartott: az emberek el akarják némitani, de ő annál inkább kiált. Azok, akik Jézus társaságában vannak, őt vissza akarják tartani, de ő annál inkább hozzá akar férkőzni. Oh, ha mi is a mi életünket és magaviseletünket inkább tennénk függővé Istennek dicső igéreteitől, mint az emberektől, mennyivel erősebb lenne a hitünk! Milyen buzgón ragaszkodnánk Krisztus egyházához!

Amikor Jézus megkérdezte tőle, hogy mit akar, a vak azonnal kész volt a felelettel: „Látni akarok!“ Sokat mondó szavak. És nem magától értetődő szavak. Eddig, ha valaki megkérdezte, mindig csak alamizsnát akart. Akik az imént el akarták hallgattatni, valószinüleg azt gondolták, hogy alamizs-

náért kiált. Igen alacsonyra taksálták a koldust. Nem tudták, hogy hite van. A hit arra indítja az embert, a legnagyobbat kívánja és legyen bátorsága a legnagyobbat kívánni. Ne feledjük: ha ez a vak visszanyeri szemevilágát, eddigi kenyérkeresete odaveszett, egész életét ujra kell berendeznie. Tovább nem koldulhat. Az ép embernek senki sem ad szívesen alamizsnát, azt fogják neki mindani: eredj dolgozni. A vak, akinek leghőbb vágya az volt, hogy lásson, vakságának hosszu éjszakájában bizonyára sokszor átgondolta és eszében megforgatta a dolognak ezt a részét. Sorsának mostohasága, a koldulásnak lealázó mindennapisága nem tudta megmocskolni királyi lelkét. Kész volt arra, hogy új életet kezdjen, új viszonyok, új nehézségek között.

És az életnek ez a megújítása, az újjászületés a mi keresztyén hitünknek egyik sarkalatos követelménye. S azért van annyi lagymatag, dib-dáb keresztyén a világon, mert ettől az új élettől félnek. Nincs bennük elég bátorság ahhoz, hogy a Szentlélek által újjászületve, uj alapokon rendezzék be életüket. Az emberiség sok tekintetben hasonlít a koldusok ama hadához, amely Jerichó városa előtt koldult. Beérik az alamizsnával, a koldusgunyával, az út porával és szennyével, holott örököstársai lehetnének a szenteknek, az angyalok ruháiba öltözhetnének, a mennyei Atya hajlékában kaphatnának helyet mint szeretett gyermekek. De ehhez bátorság kellene. Némelyek azt mondják, vakmerőség, esztelenség, bolondság kellene. Jézus pedig azt mondja: hit kellene. Legyen hitetek! Micsoda nagyszerü emberpéldány ez a vak! Mennyire érthetetlen a többi koldus előtt! Látni akar! Ők még erre nem is gondoltak. Vakok, tehát berendezik életüket, mint akik egyszersmindenkorra vakok maradnak. S mivel már egyszer így rendezkedtek be, s mivel azt tapasztalják, hogy így is meg lehet élni, egyedüli vágyuk a minél nagyobb alamizsna.

Látjuk már úgy-e, hogy mi volt az, amit Jézus megtartó hitnek nevezett? Bátorság volt. Készség új élet kezdésére. Ellentéte annak a gondolkodásnak, amely azt mondatja, hogy eddig is megvoltunk, ezután is megleszünk. A hit új eget és új földet remél és kér. Nem a megszokott kényelmet védelmezi, hanem munkát, fáradságot, veszedelmeket, feladatokat, kockázatokat, kalandokat, vállalkozásokat. Lebontja feje fölött az alacsony tetőt, mert a csillagokat akarja látni és a csillagokhoz akar igazodni. Az ilyen hivőkről mondja Pál apostol, hogy a Szentlélek vezérli őket és a Szentlélek teszi szabadokká őket. Igen, ez a helyes kifejezés: a hívő ember szabad, szabadnak tudja magát és úgy cselekszik mint szabadember. Enélkül a hit nélkül vagyunk csak igazán koldusok, akik ott ülünk az út mellett, mig mások, a szabadságnak fiai, azon járnak és törnek egy szent cél, az örök élet felé, dicsőítve az Istent.

Ez a vak ott ült és várt. De várakozása nem testi és lelki őgyelgés volt. Várt, mint az oroszlán várja a prédát. A várakozásban nagy különbség van. A bekötött szemü tinó is vár a vágóhidon, míg a mészároslegény a bárddal homlokon vágja. Igy vár az életben igen sok ember. Vár, maga sem tudja mire, amíg végtére leteríti a halál. És vár a tenniszbajnok is; várja hogy ellenfele elüsse a labdát. Ez a várakozás nem őgyelgés. Hosszú tréningben kiélesedett szeme, ruganyossá és erőssé fejlett izomzata, egész figyelme, lelke, teste megfeszül a várakozásban. Nem tudja, hogy miként repül a labda, de tudja, hogy bármiként jön, készen áll annak fogadására. Igy várt a vak az ut mellett. És eljött a nagy pillanat. Eljött Jézus, és a Megváltó a vakot készen találta. Övé lett a győzelem: „Láss; a te hited téged megtartott".

Készen vagy-e életednek erre a nagy pillanatára? Tudod-e mit akarsz? Ha igen, kiálts, mert Jézus itt van.

Németh Károly
lébényi lelkész-esperes.

Jézus a pusztában.

Máté 4. 1—11.

A Megváltó földi életének két fontos mozzanata van, amikor lelke szinte vágyton-vágyva keresi a magányt. A pusztai kísértés a pálya kezdetén és a Gethsemáne-kerti tusakodás a pálya végén. A két jelenet tartalma lényegében ugyanaz: e világ támadása a hivatáshoz való hűség, a választott életeszmény odaadó szolgálata ellen. A pusztai jelenetben az élet küzdelmeit nem ismerő, ábrándos, martalékul szánt ifjúra csap éhes erővel, az önzés kiméletlen ezer águ-bogu hinárhoz hasonló fondorlatával; a Gethsemáne olajfa-lugasában, a megáldoztatás küszöbén a fáradt harcos, csalódott hős pillanatnyi lelki ellágyulását használja fel alattomos rajtaütésre. Mind a két támadás vége szégyenletes kudarc. A győzelmes fegyver a pusztában az örökké változhatatlan ige, — a Gethsemáne kertjében az imádság. A két jeleneten az isteni fenség sugárzása mellett csodás emberi báj ömlik el s ellenállhatatlanul megragad bennünket. Önkéntelenül odaborulunk lélekben az Úr lábai elé s a szeretet csudájától elbűvölten rebegjük feléje „légy áldott örökre Üdvözítő, aki a mi megkísértésünket viselted, gyötrődésünket hordoztad a pusztában és az olajfa-kertben, hogy ne csupán véreddel tisztuljunk, sebeiddel gyógyuljunk, hanem könnyeiddel, imádkozásoddal is épüljünk, együtt harcolva, együtt szenvedve, együtt diadalmaskodva".

* * *

Kövessük Jézust alapigénk nyomán a judeai pusztába. A jérikói uton mered ég felé a kopár szirt, amelynek tetején egy szűk barlang fogadta be őt a maga próbálási idejére. E helyen rejtőzik el Jézus Messiássá avatása után, hogy elmélyedjen önmagába, mérlegre vesse az isteni küldetést, amelynek szolgájául szegődött és az erőt, elszántságot, hűséget, amit érte áldozhat. A két jelenet kiegészíti egymást és felsőbbrendü, zavartalan egységbe olvad. Két szeretet kapcsolódik együvé. Az Atyáé, aki fiát küldi a megtévedt világra megváltóul s hogy megválthassa, testbe, a küzdés, szenvedés gunyájába öltözteti, és a fiúé, aki e terhet ott a judéai pusztán önként felveszi értünk. Elutasítja a királyság dicsőségét és hatalmát, hogy a megtévedteknek, bűnösöknek, szenvedőknek szolgája lehessen és szeretetből vállalt szolgatisztével utat nyisson előttünk az istenfiui méltóságra. Képes-e a mi beteg szívünk e szeretetnek nem viszonzására, hanem csak egész mélységében való átérzésére? Fel tudjuk-e fogni a két ellentétes világ összeütközését Jézus lelkében? A földi világért, mely valamennyi kincsét lába elé garmadába rakja, ha lidércfényét csillagaként követi, — és a lelki, mennyei világét, mely verítéket, könnyet, vért kíván hűségjelül és minden jutalma a földön: gúny, szitok és töviskoszorú.

* * *

Háromszor hangzik a kísértő szózat, egyre csábítóbban, egyre türelmetlenebbül, egyre többet igérve. Mindannyiszor felmerült Jézus lelkében intőjel gyanánt a két korona: a királyoké és a tövisből való; az aranyos trón és a durván ácsolt keresztfa. Melyiket válassza? E világ királyságának szolgáljon-e, vagy Isten országának?

Az első kísértő hang a bűn ősformájáé, az önzésé, mely az éhség, érdek, az élvezet, dúsgazdagság vágya színes nyelvén ostromolja a törékeny lelket. Az éhező és sóvárgó ember, kincsen kapó szív könnyű martaléknak, kész zsákmánynak igérkezik. Add meg magad! Süvölt rá a kísértő szava. Éhezel? — Egyél. Isten fia vagy, szólj és a kövek kenyerekké változnak előtted. Nem éhezel többé, igaz, lelked elégülése, tisztasága, szeplőtelensége árán, amit áldozatul kell vinned a szennyes oltárra. A Sátán eszköze, szolgája, a test követeli jogát: élni akarok; bírni akarom mindazt a szépet, jót, kívánatosat, amit az élet csak teremthet. Miért éheznék a test, mikor dús éléstárak nyílnak fel előtte? Amire lelked vágyik, üres káprázat, foszlékony ábránd csupán, unaloműző édes játék, de vele jóllakni nem lehet. Dőrék balga időtöltése, mi haszna mulatozása csak. Való léte pusztán annak van, amit a szem bizton lát, a kéz megfoghat. Miért szalasztanád el a valóságot tünékeny álmok röpke sugaráért?

A kísértő szóra Jézus válasza szelid, de határozott. *„Nem csak kenyérrel él az ember, hanem Istennek minden igéjével, amely*

az ő szájából származik." Azt az erőt és küldetést, amit Isten reáruházott, nem dobhatja az érdekoltárra veszendő áldozatul. Azt a hitet és sóvárgást, mely a szenvedő népezrek lelkében él egy igazi Messiás után, nem csalhatja meg. A lelkek éhségét enyhíteni, szomját oltani jött élet kenyerével, élet italával, Isten országa békéjével és igazságával. Ha ő a kincshajhászás, mammonimádás örvényébe szédül, ha elárulja isteni küldetését, mi lesz azokkal, akik jövetelét elepedve várják? Isten küldte őt, nem azért, hogy elenyésszen a világban, mint a sivatag folyója a feneketlen homokban, hanem hogy magához hívja, térítse a veszendő világot és a megtérített emberi nemet odavezesse Isten zsámolyához. „Itt vannak Atyám, egy sem veszett el". Ami a test s a világ prófétájának üres szó, merő látszat és elmejáték, az az ő lelkének szent valóság, amiben hisz, amiért fáradni, küzdeni, szenvedni felülmúlhatatlan gyönyörűség. Testi érték — mulandó érték, mint a buborék, amelyet egy pillanat megszül, a másik elpattant. Isten országa nem étel, nem ital, nem dús lakoma, nem bársony- és selyemöltözet, hanem igazság, lelki béke és szeretet. Ezt az országot testi gyönyörűségért, világi javakért meg nem tagadja.

* * *

A kísértőt az első kudarc nem riasztja vissza. Ha a hős az érdek és önzés szavára siket, — majd meghódítja, legyőzi a hiúság és a gőg, az önistenítés botor szenvedélye. Felviszi az ördög Jézust a szent városba, a templom tetejére és szól hozzá: „*Ha Istennek fia vagy, bocsátkozzál alá, mert meg vagyon írva, az ő angyalinak parancsol tefelőled, ők kezükben hordoznak téged, hogy valamikép meg ne üssed lábadat a kőben*".

A kísértő Jézus lelkében a dicsőségvágyat ébresztgeti, mely önzésből fakadva végre hiúsággá, gőggé, önistenítéssé fajul, ostorául önmagának és azoknak, akik körülötte élnek. Oh menynyire ismeri a Sátán az emberi szívet, hogy ezen a résen vívja. Ha az arany csillámának ellentáll is, a hizelgés, hiúság, önbálványozás előtt örömest kitárja kapuját. A kísértő ezt a világi, szemkápráztató dicsőséget tárja Jézus elé. Istennek fia vagy, az Úr angyalai őriznek, kezükön hordoznak téged, kudarc nem érhet. A legszédítőbb siker, a legfényesebb diadal csak játék, egy pillantás néked és lábad elé hull a hódolat ezer színben pompázó balzsamos illatu virágkazla. Az ünneplés andalító riadalával vesz körül a tömeg, amelynek lelke szolga és fény, látványosság után fut. Bálványt keres, hogy előtte térdelhessen. Csodákat tehetsz, merész ívü pályád magasra emelkedhetik, történelmi hírü életutak mesés magasságai fölé, minden nagyságot eltörpítő fenséggel. A látványosságért élő-haló, csodákon kapó nép tüneményszerű ragyogást vár a messiástól; meg nem bocsátja, ha reményét megcsalod és a próféták daróckötösében, alázatosan oktatva, intve vegyülsz sorai közé. A rózsának addig

érzed illatát, amíg él; szakaszd le és szívd mohón. Azért élsz, hogy tündökölj. Az ég angyalai hordoznak téged, szakadékok és örvények felett. Lábadat meg nem ütheted a kőben.

A gyenge lélek magafeledten karjaiba dőlne a kisértőnek s azt rebegné elszédülve, megittasodva: Tied vagyok egészen, veled megyek dicsőségbe és kárhozatba. De Jézus hű az isteni küldetéshez. A kisértés nyilai lepattannak messiási öntudatáról. *Ne kisértsd a te Uratad Istenedet!* Az az én eledelem, hogy annak akaratát cselekedjem, aki elbocsátott. Nem magát imádtatni, tünő fénnyel ragyogni jött ő a világra, hanem hogy mennyei atyja dicsőségét hirdesse a testi nyomorékok, lelki szegények közt: értetek is született a Megváltó, értetek is szent a Golgotha orma. E szegények egyetlen árva biztató tekintete drágább neki minden dicsőségnél, szolga hódolásnál.

A legutolsó kísértés a legfélelmesebb. Akit a kincs ragyogása el nem vakított, a dicsőség tündérfénye el nem bűvölt, a legtöbbször tőrébe esik a hatalomvágyának. Ki ne vágyódnék nagy hatalom birtokára, mely feledtetné vele megalázásai hosszú sorát, eltörölné bántalmai emlékét. Módot adna megtorló boszura, vagy megbocsátásra; felcsapná előtte szertelen vágyak tiltó sorompóit; élet és halál szabad urává, valóságos földi istenné tenné. Akinek hatalma van, annak mindene van. Övé minden, amit emberi erő teremthet és meghódíthat.

Az ördög egy nagy magas hegyre, a nagyravágyás hegyére vitte Jézust. Megmutatta néki a világ valamennyi országát, azoknak hatalmát és dicsőségét. Amint lelkében felmerült a kép, elhangzott a csábító szó is: *„Mindez a tied, ha leborulva tisztelsz engemet"*. Tagadd meg küldetésedet, légy az én szolgám, eszközöm s egész világ urává teszlek téged. Mindenki néked hódol, csak te magad egyedül hódolsz nékem, másnak senkinek. Oly biztos diadalában, hogy időt, szót sem veszteget meggyőző okoskodásra. Inkább int, mint szól: Lass és válassz! Előre érzi, élvezi a diadal izét.

Álmadozásából harsány szózat veri fel: *„Távozzál Sátán, mert meg vagyon irva, a te Uradat, Istenedet imádd és csak őnéki szolgálj"*. Te uralkodni hívsz, — én szolgálni akarok. Te milliók engedelmességét kínálod ajándékul, — nékem szeretet az álmom. Te a világ valamennyi országát, birodalmát igéred, várakkal, gályákkal, hadiszerekkel, — én sebhedt szívekben verek fészket; ezek a sebhedt szívek az én birodalmam, az ő imádságuk az én táborom és gályarajom. Te a sebütés, halálosztás igézetével csábítasz, — én gyógyulást, feltámadást, hitet viszek oda, ahol te sebet, halált és kétséget osztottál. Én választottam. Istenemet imádom, néki szolgálok. Eredj el tőlem Sátán, én nem leszek a tied soha!

Jézus megkisértésének története örök, folyton ismétlődő történet. Ismétlődik minden történelmi nagyság, főképp vallási

hősök életében. Mózes a Horeb hegyén nyája mellett, Pál apostol a damaszkuszi uton, Mohamed az arab pusztaság egy kietlen barlangjában, Luther a wartburgi vár kis fülkéjében élte át, amelynek ablakát egy éjjel felszakította és az erdő csendjéhez, az ég csillagaihoz menekült kisértő rémei elől. Istent kereste. Mindegyiket meglátogatta az élet nagy kérdése: Kinek akarsz szolgálni? Istennek-e vagy a világnak? Felelniök kellett, vívódás után, de kertelés és elmecsavargás nélkül. Vagy-vagy!

De meglátogat a kisértő az élet e félelmes kérdésével bennünket is, gyarló mindnyájunkat. Hiába rejtőzünk el otthonunkban, hasztalan merülünk el munkánkban, besuhan hozzánk észrevétetlenül, titkon s egyszer csak megszólal: válassz közöttünk! Köztem, aki utadat virággal szegélyezném, akár percenként a jólét habzó italával itatnálak és istened között, aki ime kereszttel, szenvedéssel próbálja hitedet. Melyik hát a te igazi Istened?

Ha az aggodalom és kétség kövére kell fejedet estennen lehajtanod és előre félsz az ébredéstől, micsoda új gondot hoz a hajnal? álmod nyugtalan, mintha háborgó tengeren egy árva deszkaszál hajótöröttje volnál; amikor láttodra nincsen nap az igazak megalázása, a gonoszok felmagasztalása nélkül; amikor el kell fojtanod lelked nemesebb ösztöneid, hogy minden percedet a létfenntartás keserves robotja foglalja le, amikor a jók osztályrésze minden nyomor, testi és lelki szenvedés, megalázó szolgaság, — a férges lelküeké minden jólét, ünneplés, korunkat megszégyenítő hatalmaskodás, orcátlan és megtorlatlan erőszak; amikor el kell rejtőznöd a világ szemei elől fájdalmaddal és szegénységeddel, mert az alázatos szívüt még az utca is sárral dobálja; amikor kifosztott, szétzilált nemzete sorsában a magad sorsára ismersz: — kell érezned néked is e kérdés rettentő terhét. Tudsz-e felelni az Üdvözítővel: Távozzál Sátán, én Istenemet imádom és szolgálom. És ha a terhet nem bírnád tovább és megtántorodnál, nem tudnék követ vetni reád, hisz a kisértés ember felett való és holnap tán engem tipor el végzetes hatalma, de imádkoznám érted, hogy a kísértésen diadalmaskodó Jézus hajoljon le hozzád, emeljen fel újra, súgja erőtlen szívednek: Ne félj, én veled vagyok, veled leszek e világ végezetéig. És ha újra

> ... látod, érzed a nyomort,
> Melyet a becsület válla hord,
> Megtiporva az erényt, az észt,
> Mig a vétek irigységre készt
> S a hitványnak sorsa földi éden:
> Álljon majd a hit a mérlegen! Ámen.

D. Kovács Sándor
egyetemi theol. tanár.

Halotti beszéd.

(Harctéren szerzett betegségben elhalt férfi felett.)

Máté ev. 20. 28.

Gyászoló Testv. az Úrban!

Az Isten fiát, aki nemcsak e földi életnek, hanem az örökéletnek is korlátlan ura, királya, mikor e földön járt, az áldozatos élet, a mások üdvének szolgálata jellemezte. Amint az Irás is mondja: *„Nem azért jött, hogy neki szolgáljanak, hanem, hogy ő szolgáljon és adja az ő életét váltságul sokakért“.* Ha pedig mi is Isten fiai, gyermekei akarunk lenni, akkor a másokért való áldozatot, a mások javára szolgálást mi sem helyezhetjük a magunk érdekei mögé, a második helyre.

Az elmúlt világháború az áldozatok korszaka volt, mert bizony sok áldozatot követelt anyagiakban és emberéletben egyaránt. Ez az időszak megtanította az embereket arra, amitől leginkább irtóztak és vonakodtak: az áldozatra.

A világháborúnak áldozata ez a mi elhunyt felebarátunk is, aki a szerb front kivételével az összes frontokat bejárta, míg végre az olasz fronton belévette magát a gyógyíthatatlan betegségnek lassan, az egészségével együtt életét is felőrlő férge.

A gyászos kimenetelü háború vége számára nem hozta meg a megérdemelt nyugalmat, mert súlyos nyomait, emlékeit nemcsak lelkében, emlékezetében, de testében is magával hozta. A harcokban edzett szervezete az évek során ronccsá lett, elsorvadt.

Testv.! Ez aztán az igazi áldozat! Vannak hősi halottaink nagyszámmal, akik a harc mezején rövid néhány perc alatt lelték halálukat gyilkos golyótól vagy szilánktól találva, minden nagyobb kínlódás és szenvedés nélkül. Ez a könnyebbje és látszat szerint is dicsőbbje a hősi halálnak. De ezek nem szenvedtek meg annyira azért a dicsőségért, mint azok, akik a kórházak termeiben a legrettenetesebb kínok között adták ki meggyötört lelküket. A harcban elesettek az élet és a véráldozat könnyebbjét és szebb formáját mutatták be; de azok, mint e testvérünk is, a leggyötrelmesebb áldozatként szentelték oda életüket. Az áldozatnak ettől a formájától a hazájáért szent hevülettől égő és érte minden pillanatban meghalni kész költő Petőfi is megborzad, mikor így ír: „Egy gondolat bánt engemet, ágyban párnák közt halni meg, lassan hervadni el, mint a virág, amelyen titkos féreg foga rág ...“ — ettől a tétlenségre kár-

hoztató lassú elsorvadásnak gondolatától igyekszik is szabadulni és így kéri az Istent: „Ne ily halált adj Istenem, ne ily halált adj énnekem ... Ott essem el én a harc mezején ... s holttestemen át fútó paripák száguldjanak ... — inkább — és ott hagyjanak engem összetiporva, ott szedjék össze elszórt csontomat". Az Isten meg is hallgatta kérését. De e testvérünknek ágyban párnák közt kellett meghalnia és ott aludt ki élete szikrája, mint az elégő gyertya lángja.

Lassan égő áldozatot mutatott be ő a haza oltárán. Lassú betegségének kínjai tették értékesebbé az ő áldozatát; aminthogy a Krisztus áldozati halálának értékét is csak emelte meggyötörtetése és meggyaláztatása a keresztfán. Amiképen a Krisztus sem magáért szenvedett halált, ép úgy a mi testvérünk sem önmagáért, hanem családjáért, egyházáért és hazájáért áldozta fel magát.

Ezt az áldozatot pedig nem szabad az illetlen közönyösség érdektelenségével, hálátlanságával fogadnunk, hanem mindenekelőtt meg kell hajtanunk az ő neve előtt, amely e koporsót ékesíti, a mi hazafias tiszteletünk zászlaját, mert ő eggyel szaporította azoknak a hősöknek névsorát, akiknek emlékét hirdeti e községbe felállított szobor.

Amiképen a Jézus önfeláldozásával nem szünt meg az Isten fiainak áldozata, mert utána még sok ezren jutottak hasonló sorsra; hasonlóképen e testvér áldozata sem az utolsó e téren, mert még sokan vannak, akik a harctéren szerzett nyomorékságukban, bénaságukban, sőt még betegségükben is gyötrődnek a honfiui kötelességteljesítésnek áldozati tüzén, kései áldozatokképen és ki tudja, hogy közülünk is hányan fognak még táplálékul szolgálni e tűznek, ha csak azt nem akarjuk, hogy kialudjék; mert a tűznek táplálékra van szüksége. De akkor sem kerülhetjük ki a tüznek fájdalmait, mert akkor meg a saját önzésünk, romlottságunk gyehennáján fogunk égni örökké.

Testv.! Jobb magunkat másokért felajánlva áldozatul elégni, mint magunk miatt örökké égni, mert az önfeláldozásból örökélete fakad a magát feláldozónak, amint a Jézusnak is.

Örökké fog élni az ő lelke is Istennél, minden földi kíntól, azoknak tüzében megtisztultan áll most az örök Biró előtt. Ámen.

Torda Gyula
domonyi lelkész.

A Lelkipásztor

1927-iki III. évfolyamára előfizettek illetőleg hátrálékban vannak december 25-ig*:

Lovászpatona 20 (—), Lajoskomárom 18 (2), Lébény 20 (—), Lulapuszta — (20), Meszlen (Rácz S.) 20 (—), Marcalgergelyi 10 (10), Mencshely 20 (—), Mérges 5 (15), Majos 20 (—), Mucsfa 20 (—), Magyarszombathely 20 (—), Makó — (20), Mezőberény 20 (—), Miskolc — (20), Magyarboly 20 (—), Mekényes 20 (—), Maglód 5 (15), Magyaróvár — (20), Mocsa 13 (7), Murga 5 (15), Nagybarátfalu 20 (—), Nagysimonyi 20 (—), Nemeskér 10 (10), Nemeskolta 5 (15), Nemespátró 20 (—), Nagymórichida — (20), Nagygeresd 10 (10), Nagyszokoly 20 (—), Nemescsó 15 (5), Nagyalásony — (20), Nagyvázsony 20 (—), Nagykanizsa 20 (—), Nagybörzsöny — (20), Nyiregyháza 18 (2), (Geduly H.) — (20), Nagyszénás 15 (5), Nyáregyháza 5 (15), Nagygyimót 20 (—), Nagyrákos 20 (—), New-Brunswick (Szabó S.) 20 (—), Ostffyasszonyfa 20 (—), Őrimagyarósd 20 (—), Ózd 20 (—), Orosháza 18 (2), Öcsény 18 (2), Pusztaszentlászló — (20), Pécs — (20), (Geyer Z.) — (20), Pápa (Csillag F. II. félév) 10 (—), (Fadgyas) — (20), Porrogszentkirály 20 (—), Pusztaföldvár 10 (10), Paks — (20), (Kovács B.) 20 (—), Pilis — (20), Pitvaros 20 (—), Rábcakapi 5 (15), Répcelak 10 (10), Rábaszentandrás 20 (—), Ráckozár 20 (—), Rajka 20 (—), Rákoskeresztur 20 (—), Rákospalota — (20), Rákosszentmihály 20 (—), Sopron (Ziermann L.) 18 (2), (Lauff G.) 20 (—), (Hanzmann K.) 20 (—), (dr. Prőhle K.) 20 (—), (Stráner V.) 20 (—), (dr. Kiss J.) 20 (—), (dr. Deák J.) 20 (—), (Payr S.) 20 (—), (Pöttschacher I.) — (20), (Theol. Önképzőkör) — (20), Sárvár 20 (—), Sikátor — (20), Somlószőllős 10 (10), Sand 20 (—), Sárszentmiklós 20 (—), Súr — (20), Surd 20 (—), Sámsonháza (Kiss I.) 20 (—), Salgótarján 20 (—), Sajókaza — (20), Sárszentlőrinc 20 (—), Somogydöröcske 5 (15), Sátoraljaújhely — (20), Soltvadkert — (20), Sály — (20), Szentetornya 20 (—), (Csermák) 20 (—), Szák 20 (—), Székesfehérvár 5 (15), Szend 20 (—), Szárazd 20 (—), Szentes 20 (—), Szepetnek — (20), Szilsárkány 20 (—), Szekszárd — (20), Szombathely (Kapi B.) 20 (—), (Schöck Gy.) 10 (10), (László M.) 20 (—), (Takó I.) 20 (—), (Scherer J.) 10 (10), Szirák 6 (14), Szarvas — (20), Szeged 5 (15), Tab 20 (—), Tokaj — (20), Tápiószentmárton — (20), Tótkomlós — (20), (Lucsán M.) 20 (—), Tamási 20 (—), Tápiószele 20 (—), Tállya 5 (15), Tét 20 (—), Tés 5 (15), Tárnokréli 20 (—), Tolnanémedi 20 (—), Tordas 20 (—), Uraiujfalu 20 (—), Ujmalomsok 20 (—), Ujcsanálos 20 (—), (ref.) 20 (—), Vadosfa 20 (—), Várpalota 20 (—), Veszprém 20 (—), Vése (Belák S.) 20 (—), (Sztrokay D.) 20 (—), Vönöck (Bojsza J.) 15 (5), Vanyarc — (20), Vác — (20), Varsád — (20), Zalagalsa 18 (2), Zalaegerszeg — (20), Zalaistvánd 20 (—), Zalaszentgrót 20 (—).

* A zárójelben feltüntetett összeg 1927. évi hátrálék.